

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa

o kontrole realizácie internej časti maturitnej skúšky – praktickej časti odbornej zložky v strednej odbornej škole v školskom roku 2014/2015 v SR

V 24 školách (5,3 % z celkového počtu stredných odborných škôl v SR), z ktorých bola 1 cirkevná a 1 súkromná, sa vykonali inšpekcie s cieľom zistiť stav realizácie internej časti maturitnej skúšky v predmete *praktická časť odbornej zložky*. Vyučovací jazyk slovenský malo 23 subjektov, 1 škola bola s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským.

Pripravenosť školy na internú časť maturitnej skúšky – praktická časť odbornej zložky

Pre odbornú zložku maturitnej skúšky (ďalej MS) do jednotlivých škôl menovali v určenom čase okresné úrady v sídle krajov predsedov predmetových maturitných komisií (ďalej PMK). V príslušnej lehote určili riaditelia SOŠ skúšajúcich členov, všetkých (okrem 1 školy) z radov interných pedagogických zamestnancov. Vymedzené kvalifikačné predpoklady na vymenovanie skúšajúceho neboli dodržané v subjekte Bratislavského kraja (odbor *učiteľstvo pre materské školy a vychovávateľstvo*). Menovacie dekréty vydali riaditelia aj 7 (32 %) delegovaným zástupcom subjektov koordinácie odborného vzdelávania a prípravy (*pre kontrolovaný študijný odbor v 2 školách nebola určená vecná pôsobnosť príslušnej stavovskej alebo profesijnej organizácie*), ktoré im spolu s harmonogram skúšok zaslali včas. Možnosť prizvať odborníka z praxe na MS využila SOŠ Bratislavského kraja (odbor *učiteľstvo pre materské školy a vychovávateľstvo*).

V danom termíne schválili riaditelia na návrh predmetových komisií maturitné témy pre odbornú zložku, dátum súhlasu chýbal v subjekte Bratislavského kraja. S výnimkou školy v Banskobystrickom kraji (odbor *mechanik mechatronik*) ich stanovený počet bol dodržaný. Napriek tomu, že pri témach v SOŠ Trenčianskeho kraja (odbor *učiteľstvo pre materské školy a vychovávateľstvo*) i Žilinského kraja (odbor *agropodnikanie – chov koní a jazdectvo*) chýbali zoznamy učebných pomôcok, ktoré žiaci môžu pri príprave a odpovedi používať a v ďalšej SOŠ Žilinského kraja (odbor *agropodnikanie – chov koní a jazdectvo*) nebol zoznam úplný, témy schválili nielen riaditelia, ale aj predsedovia PMK. V prevažnej miere boli vypracované v súlade s cieľovými požiadavkami kladenými na absolventov jednotlivých odborov, umožnili komplexné overenie ich vedomostí a zručností. Závažné nedostatky boli zistené v SOŠ Žilinského kraja (odbor *agropodnikanie – chov koní a jazdectvo*), ktorá do tém nezpracovala úlohy z viacerých oblastí s ohľadom na profil absolventa. Obsah schválenej témy v škole Trnavského kraja (odbor *mechanik počítačových sietí*) rovnako nekorešpondoval s profilom absolventa, téma neobsahovala charakteristické činnosti, na výkon ktorých sa žiaci v odbore pripravovali.

Vyhotovené témy na vyjadrenie vecne príslušným organizáciám nepredložila škola v Bratislavskom kraji (odbor *obchodná akadémia*). Súhlasné stanovisko bez pripomienok, doložené podpisom, zaslalo 14 (67 %) organizácií. Vyjadrenie k obsahu chýbalo 2 SOŠ v Prešovskom kraji od Slovenskej živnostenskej komory a od Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory. Na žiadosť škôl v Banskobystrickom kraji neodpovedala Slovenská obchodná a priemyselná komora, Republiková únia zamestnávateľov a Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora. V Nitrianskom kraji nereagovala do termínu praktickej časti odbornej zložky Republiková únia zamestnávateľov a v Košickom kraji Zväz strojárenského priemyslu.

Priebeh a organizácia maturitnej skúšky z predmetu praktická časť odbornej zložky

Návrhy predmetových komisií riaditeľa SOŠ akceptovali pri určovaní formy praktickej časti odbornej zložky, pričom v kontrolovaných odboroch výrazne prevládala *praktická realizácia a predvedenie komplexnej úlohy* (455 žiakov), často sa uplatňovala *obhajoba vlastného projektu* (217 žiakov), ojedinele *obhajoba úspešných súťažných prác* (5 žiakov).

MS sa realizovali, okrem SOŠ v Trnavskom kraji, v súlade so schválenými témami. Vykonávali sa najmä v odborných učebniach, v špecializovaných laboratóriách, v školských dielnach, v priestoroch školského hospodárstva, ale aj na zmluvných pracoviskách či v kongresovej hale školy, v prostredí materskej školy, školského klubu detí. Na reálne overenie získaných praktických zručností a vedomostí absolventov boli zabezpečené vhodné materiálne, technické a prístrojové podmienky. Primerané priestorové podmienky nemali vytvorené žiaci odboru *mechanik počítačových sietí* (Trnavský kraj), v dôsledku čoho realizovali niektoré činnosti v rozpore s technologickými postupmi a pravidlami bezpečnosti a ochrany zdravia. Bezpečnosť a ochranu zdravia nezaistila ani SOŠ v Žilinskom kraji (odbor *agropodnikanie – chov koní a jazdectvo*), žiaci vykonávali praktickú skúšku bez predpísanej výstroje pri jazde na koni. Ojedinele boli zistené nedostatky i v subjekte Bratislavského kraja (odbor *učiteľstvo pre materské školy a vychovávateľstvo*). Absolventky, ktoré preukazovali nadobudnuté vedomosti na MS prostredníctvom pohybových aktivít s deťmi, sa nie vždy postarali o ich náležitú ochranu.

Nedodržanie maximálneho počtu skúšaných v jednom dni sa nevyskytlo, ale vymedzený časový limit na trvanie skúšky nebol dôsledne dodržiavaný v kontrolovanej PMK v škole Trenčianskeho kraja. Z toho dôvodu niektorí žiaci nemali vytvorené rovnaké časové príležitosti na svoju odpoveď. Jednotlivcom so zdravotným znevýhodnením boli v súlade s právnou normou upravené podmienky skúšky. Celkovú dĺžku konania skúšky určili subjekty v nadväznosti na špecifiká jednotlivých odborov a náročnosť realizovaných úloh, pričom v SOŠ Banskobystrického kraja vzhľadom na stanovenú formu a charakter odboru bol vymedzený čas neprimerane dlhý (odbor *mechanik mechatronik*) a tiež značne nadhodnotený v súvislosti s rozsahom a charakterom prác bol v škole Trnavského kraja (odbor *mechanik počítačových sietí*).

Praktická časť odbornej zložky sa konala za sústavnej účasti všetkých menovaných členov PMK, s výnimkou 2 subjektov Trenčianskeho a 2 Žilinského kraja, v ktorých sa **praktickej časti skúšky nezúčastnili delegovaní a následne i riaditeľmi škôl do komisií nominovaní zástupcovia vecne príslušných organizácií.**

Predsedia i členovia komisií viedli rozhovory so žiakmi s pedagogickým taktom, v pokojnej atmosfére. Sledovali úroveň predvedenia požadovaných zručností, všimli si samostatnosť absolventov pri jednotlivých činnostiach, ich schopnosť používať učebné pomôcky. Podnecovali jednotlivcov k argumentácii, k súvislej komunikácii, zadávali stimulujúce a doplnujúce otázky, zväčša dbali i na odborné vyjadrovanie, vytvorili priestor na uvažovanie. Výrazne málo komunikovala so žiakmi komisia v škole Trenčianskeho kraja (odbor *učiteľstvo pre materské školy a vychovávateľstvo*), jej členovia zriedkavo kládli absolventom otázky k téme a niektorým v deň realizácie praktickej časti neoznámili výsledky skúšky.

Úroveň preukázaných vedomostí a zručností jednotlivcov zväčša korešpondovala s výsledkami ich hodnotenia počas štúdia. Zvyčajne žiaci dokázali aplikovať teoretické vedomosti v praktických činnostiach v súlade s požiadavkami príslušného odboru. Nízke zručnosti, ale aj nízke vedomosti z oblasti chovu koní a jazdectva preukázali absolventi v SOŠ Žilinského kraja (odbor *agropodnikanie – chov koní a jazdectvo*). Ich odpovede na otázky skúšajúcich boli málo súvislé, zväčša len jednoslovné, vyskytovalo sa používanie nesprávnej odbornej terminológie a z dôvodu nedostatočných praktických zručností a vedomostí ohrozovali na MS i vlastnú bezpečnosť. Rovnako nízku úroveň v základných zručnostiach a vedomostiach vo vzťahu k cieľovým požiadavkám na profil absolventa

prejavili viacerí žiaci odborov *mechanik počítačových sietí a strojárstvo* (Trnavský kraj), k negatívnym zisteniam patrili aj ich málo rozvinuté komunikačné spôsobilosti.

Hodnotenie a klasifikácia boli v SOŠ realizované v súlade s právnym predpisom a v niektorých subjektoch i v zmysle vypracovaných vlastných kritérií hodnotenia skúšky, ktoré boli predsedami PMK rešpektované. Ojedinele neboli vyhotovené tak, aby na ich základe mohli byť výkony žiakov zhodnotené objektívne.

Predsedovia PMK v prevažnej miere stanovené úlohy plnili s náležitou zodpovednosťou a efektívne.

Iné zistenia

- Riaditeľka školy (Bratislavský kraj) vzhľadom na neurčenie vecne príslušnej stavovskej organizácie alebo profesijnej organizácie pre skupinu odborov *učiteľstvo* požiadala o vyjadrenie k obsahu vyhotovených maturitných tém vedúcich zamestnancov 2 materských škôl, v ktorých žiaci vykonávali praktické vyučovanie (v písomnom stanovisku jej oznámili súhlas so zvolenou formou maturitnej skúšky i s obsahom maturitných tém).

- Z dôvodu, že vecne príslušná organizácia (Zväz strojárenského priemyslu) na žiadosť školy v Košickom kraji nereagovala a nezaslala vyjadrenie k obsahu maturitných tém, vedúci zamestnanci SOŠ oslovili partnerov zabezpečujúcich odbornú prax žiakov školy. Firma Getrag Ford Transmission so sídlom v Kechneči k navrhovaným témam vyjadrila súhlasné stanovisko.

- Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora sa k témam praktickej časti odbornej zložky vyhotoveným v SOŠ Žilinského kraja (odbor *agropodnikanie – chov koní a jazdeckvo*) vyjadrila formálne, bez pripomienok. Vypracované témy a podtémy boli zamerané len na preukázanie vedomostí a zručností žiakov z oblasti chovu koní a jazdeckva, v nadväznosti na profil absolventa chýbali úlohy z oblasti mechanizácie, rastlinnej a živočíšnej výroby. Uvedené negatívne zistenia potvrdila aj Štátnou školskou inšpekciou prizvaná odborníčka z praxe. Komora nenavrholo škole témy dopracovať (podľa vyjadrenia riaditeľa SOŠ a vedúceho predmetovej komisie by takýto návrh rešpektovali).

- Slovenská živnostenská komora nevyjadrila výhrady či pripomienky k téme praktickej časti odbornej zložky vypracovanej v SOŠ Trnavského kraja pre odbor *mechanik počítačových sietí* napriek tomu, že obsah nevychádzal z profilu absolventa a nezahŕňal činnosti charakteristické pre uvedený odbor. Školská inšpekcia zároveň zistila, že žiaci pri MS nepracovali s tou témou, ktorú SOŠ komore predložila na vyjadrenie. V úlohách (na rozdiel od podpisom schválenej témy) boli formulované a presne vyšpecifikované jednotlivé kroky pracovnej činnosti absolventa, prostredníctvom ktorých sa dopracoval k úspešnému výsledku. Ďalšie vyžadovali od jednotlivcov len jednoduché, mechanické úkony.

- V subjekte Trenčianskeho kraja (odbor *učiteľstvo pre materské školy a vychovávateľstvo*) riaditeľka školy na návrh predmetovej komisie určila formu praktickej časti odbornej zložky *praktická realizácia a predvedenie komplexnej úlohy*, pričom jej priebeh, organizácia, hodnotenie i celkový charakter zodpovedali forme *obhajoba vlastného projektu*.

- Absolventi odboru *mechanik mechatronik* v SOŠ Banskobystrického kraja vykonávali MS formou *praktická realizácia a predvedenie komplexnej úlohy*. Každý žiak realizoval v 3 dňoch nasledujúcich po sebe 3 nezávislé komplexné úlohy zahŕňajúce charakteristické činnosti z oblasti strojárstva, elektrotechniky a mechatroniky, na ktoré sa žiaci počas štúdia pripravovali. Celkový čas trvania na prípravu a výkon bol v súlade s príslušným právnym predpisom, ale vzhľadom na určenú formu skúšky a charakter študijného odboru sa javil ako neprímerane dlhý.

- V kontrolovanej SOŠ Nitrianskeho kraja sa MS nezúčastnili 4 prihlásení žiaci, pričom 2 žiačky sa ospravedlnili v stanovenom termíne riaditeľovi školy a predložili žiadosť o konanie maturitnej skúšky v náhradnom termíne, 2 žiaci sa neospravedlnili.

Záver

Pri kontrole organizácie i realizácie MS z predmetu *praktická časť odbornej zložky* zistili školskí inšpektori viaceré nedostatky. Riaditelia SOŠ a následne i predsedovia PMK schválili v 2 subjektoch témy bez uvedených učebných pomôcok a v ďalšom subjekte súhlasili so zoznamom, v ktorom mnohé chýbali. Zároveň predsedovia 2 komisií vyjadrili súhlas i s témami, ktoré neboli vyhotovené v súlade s cieľovými požiadavkami na vedomosti a zručnosti absolventa pre príslušný študijný odbor, v inej SOŠ akceptovali ich vyšší počet určený na praktickú časť odbornej zložky. Riaditelia škôl pre 7 (32 %) delegovaných zástupcov subjektov koordinácie odborného vzdelávania a prípravy vydali menovacie dekréty, do skúšobných komisií v stanovenej lehote nominovali aj členov z radov pedagogických zamestnancov, v 1 subjekte požadované kvalifikačné predpoklady na vymenovanie skúšajúceho nedodržali. Vypracované témy pre predmet MS predložili, s výnimkou 1 SOŠ, na vyjadrenie vecne príslušným organizáciám. Súhlasné stanovisko potvrdené podpisom zaslalo 14 z nich, pričom 2 bez pripomienok akceptovali obsah, ktorý nevychádzal z profilu absolventa, nezahŕňal činnosti charakteristické pre daný odbor. **Zo 7 delegovaných zástupcov vecne príslušných organizácií sa praktickej časti skúšok nezúčastnili 4 zástupcovia** (2 v SOŠ Trenčianskeho kraja a 2 v SOŠ Žilinského kraja).

Na reálne overenie získaných praktických zručností a vedomostí absolventov boli zabezpečené optimálne materiálno-technické podmienky, vhodné priestorové podmienky na vykonanie skúšky nevytvoril 1 subjekt. Nezaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov pri praktických skúškach školská inšpekcia zistila v 3 SOŠ a v 1 škole sa MS nerealizovala v súlade so schválenými témami.

Predsedovia i ďalší členovia PMK si právnou normou definované úlohy v prevažnej miere plnili zodpovedne. Ojedinele nezabezpečili rovnaké príležitosti všetkým žiakom pri skúške nesledovaním stanoveného časového limitu na prípravu a odpoveď jednotlivcov, v inej komisii členovia výrazne málo komunikovali s absolventmi počas skúšania, niektorým v deň skúšky PMK neoznámila výsledky. Vo vzťahu k cieľovým požiadavkám na profil absolventa preukázali značne nízku úroveň zručností i vedomostí absolventi najmä v 3 kontrolovaných odboroch (*mechanik počítačových sietí; strojárstvo; agropodnikanie – chov koní a jazdecko*).

Odporúčania a podnety

Riaditeľom stredných odborných škôl

- využívať možnosť prizývania odborníka z praxe na praktickú časť odbornej zložky maturitnej skúšky

Odborom školstva okresných úradov v sídle kraja

- zabezpečiť striedanie pedagogických zamestnancov vo funkciách predsedov ŠMK i PMK v jednotlivých SOŠ

Stavovským organizáciám a profesijným organizáciám

- delegovať zástupcov do predmetových maturitných komisií pre praktickú časť odbornej zložky maturitnej skúšky
- dodržiavať povinnosť zaslať vyjadrenie k obsahu tém praktickej časti odbornej zložky
- odstrániť formálny prístup pri vyjadrovaní sa k obsahu tém pre praktickú časť odbornej zložky maturitnej skúšky